

تشنج ناشی از تب در کودکان (آموزش والدین)

دکتر محمود محمدی، استاد بیماریهای مغزو اعصاب کودکان

مرکز طبی کودکان، قطب علمی اطفال کشور

تشنجات ناشی از تب چه هستند؟

این تشنجات در شیرخواران و بچه‌های کوچک همراه با تب دیده می‌شود. در طول این نوع تشنج کودک هوشیاری فوراً از دست داده و بدنش به رعشه افتاده و چشمهای وی فیره مانده یا به سقف دوخته می‌شود. گاهی اوقات ممکن است تشنج بصورت تکان خوردن یک سمت بدن مثلاً دست یا پای راست یا چپ باشد که البته این نوع کمتر شایع است و گاهی اوقات هم انواع نادرتر از تشنج مثل بیمال شدن و غیرکی بروز کند. اغلب تشنجات ناشی از تب بصورت کوتاه یک یا دو دقیقه‌ای بوده ولی گاهی اوقات می‌تواند در مدتی چند ثانیه‌ای یا طولانی‌تری بروز کند. اکثریت بچه‌های مبتلا با تب بالاتر از ۳۸ درجه تشنج می‌کنند ولی در برخی دیگر ممکن است با تبهای پایینتر تشنج کنند. در برخی از موارد تشنج قبل از تب بروز می‌کند یعنی کودک اول تشنج و سپس تب می‌کند. ولی اکثریت موارد تشنج ناشی از تب در طی ۲۴ ساعت اول بیماری تدارک بروز می‌کنند. باید توجه داشت که صرع با تشنجات ناشی از تب فرق می‌کند چراکه صرع تشنجات مکرر بدون تب می‌باشد.

استاد بیماریهای مغزو اعصاب
کودکان، دانشگاه علوم پزشکی تهران

تلفن: ۶۶۴۶۱۸۹۱

نمابر: ۶۶۴۹۱۸۸۳

mahmoh365@yahoo.com

این تشنجات پقدر شایع هستند؟

تقریباً یک کودک از هر ۲۵ کودک دچار تشنج ناشی از تب می‌شود و تقریباً یک سوم از این کودکان تا سن ۵ سالگی دوباره با تب تشنج می‌کنند. تشنج ناشی از تب معمولاً در شیرخواران یکماهه تا کودکان ۵ ساله دیده می‌شود. سن اوج شیوع این نوع تشنج بین سنین ۱۸ تا ۲۲ ماهگی می‌باشد. اگر سن کودک در هنگام بروز اولین تشنج ناشی از تب بالاتر باشد احتمال عود آن کمتر می‌شود.

استاد بیماریهای مقرو اعصاب
کودکان، دانشگاه علوم پزشکی تهران

تلفن: ۶۶۴۶۱۸۹۱

نمابر: ۶۶۴۹۱۸۸۳

mahmoh365@yaho.com

چه چیزهایی شانس عود تشنج ناشی از تب را بیشتر می‌کند؟

برخی از عوامل شانس عود تشنج ناشی از تب را در کودکی که یکبار دچار این تشنج شده، افزایش می‌دهد. مثلاً هرچه سن کودک در هنگام بروز اولین تشنج ناشی از تب کمتر باشد (مخصوصاً زیر ۱۵ ماهگی) احتمال عود آن بیشتر می‌شود. از عوامل دیگر می‌توان وجود سابقه تشنج ناشی از تب در یکی از افراد خانواده (والدین و برادران و خواهران)، درجه تب پایین هنگام اولین تشنج ناشی از تب، فاصله کوتاه بین تب و تشنج نامبرد.

آیا تشنجات ناشی از تب زیانبارند؟

کریه تشنج ناشی از تب واقعه‌ای دردناک و هول‌انگیز برای پدر و مادر که شاهد ملاحظه می‌باشد، ولی تشنج ناشی از تب در اکثریت مواقع واقعه‌ای بی‌ضرر و فوش‌فیم است. در طول حمله فطر اندکی برای جرمات کودک در اثر افتادن یا پیریدن غذا یا بزاقی در گلو وجود دارد. ولی اقدامات حمایتی در طول تشنج مثل دادن وضعیت مناسب به کودک که وضعیت فواید به پهلو و بازکردن گردن در حالیکه یک بالش کوچک زیر شانه کودک قرار گرفته این فطرات را به حداقل می‌رساند. باید با فطر داشته باشیم که دهان کودک را به زور و با وسایلی مثل انگشت یا قاشقی باز کنیم چراکه در این حالات فطر قطع انگشت یا جسم خارجی و بسته شدن راههای تنفسی وجود دارد.

تا به حال گزارش دال بر مرگ میر در کودکان مبتلا به تشنج ناشی از تب در مبعات پزشکی ثبت نشده است. عوارضی مانند عقب‌ماندگی ذهنی و افتلالات آتی در عملکرد مدرسه نیز ثبت نگردیده است. شاید تنها دو فطر این کودکان را تهدید کند؛ احتمال بیشتر برای ابتلا به صرع در آینده، و احتمال عود تشنج ناشی از تب که از بچه‌های دیگر بیشتر است.

استاد بیماریهای مغزو اعصاب

کودکان، دانشگاه علوم پزشکی تهران

تلفن: ۶۶۴۶۱۸۹۱

نمابر: ۶۶۴۹۱۸۸۳

mahmoh365@yahoo.com

بعبارت دیگر، بین ۹۵٪ تا ۹۸٪ کودکانیکه تشنج ناشی از تب را تجربه کرده‌اند بعدها دچار صرع نخواهند شد. فطر بروز صرع در بچه‌هائیکه دچار فلج مغزی، عقب‌ماندگی تکاملی یا اختلالات عصبی هستند، بیشتر است. نوع تشنج ناشی از تب هم مهم است؛ مثلاً کودکانیکه تشنج طولانی (بیشتر از ۳۰ دقیقه) یا تشنجاتی که تنها قسمتی از بدن را درگیر کند، یا تشنج آنها بیشتر از یک بار در روز اتفاق افتاده، داشته باشند؛ فطر بیشتری برای ابتلا به صرع را در آینده دارند. اگر بچه‌ای هیچکدام از عوامل فوق‌الذکر را نداشته باشد احتمال ابتلا به صرع در آینده تنها ۱٪ خواهد بود.

برای کودکی که در حال تشنج ناشی از تب می‌باشد، چه باید کرد؟

با اینکه تماشای اینکه پاره تن ما در حال تشنج است بسیار دهشت‌انگیز است، ولی مهمترین اصل این است که آرامش و فونسردی خود را حفظ کنیم. هرگونه اضطراب و دستپاکی به ضرر کودک تمام خواهد شد. دادن وضعیت مناسب به کودک که وضعیت فوایره به پهلو و بازکردن کردن در حالیکه یک بالش کوچک زیر شانه کودک قرارگیرد. باید بفاطر داشته باشیم که دهان کودک را به زور و با وسایلی مثل انگشت یا قاشق باز نکنیم چراکه درالین حالات فطر قطع انگشت یا جسم خارجی و بسته شدن راههای تنفسی وجود دارد. به ساعت خود نگاه کنید و زمان شروع تشنج را بفاطر بسپارید. اگر تشنج بیشتر از ۵ دقیقه طول کشید او را به نزدیکترین اورژانس پزشکی برسانید. وقتی تشنج به پایان رسید کودک را برای اینکه منشاء تب وی مشخص گردد نزد متخصص اطفال ببرید این کار خصوصاً زمانیکه کودک علایمی مثل سفتی کردن، فوآب‌آلودگی شدید یا استفراغ زیاد دارد باید سریعتر انجام شود.

چگونه تشنج ناشی از تب تشفیص داده شده و درمان می‌گردد؟

برای تشفیص تشنج ناشی از تب شاید پزشک نهایتاً مجبور به انجام آزمایشاتی باشد. مثلاً برای اینکه مطمئن شود عفونت مغز یا مننژ (پرده-ای که دور مغز و نخاع را پوشانده است) در میان نیست مجبور به گرفتن آب کمر (مایع مغزی- نخاعی) و آزمایش آن است. انجام این کار گاهی اوقات برای والدین بسیار سنگین و ناگوار است ولی باید توجه داشت که این روش سریعترین و مطمئنترین راه برای تشفیص مننژیت است که تشفیص و درمان زودرس آن اهمیتی حیاتی دارد. گاهی اوقات نیز پزشک برای تشفیص نیاز به انجام آزمایشاتی برروی فون یا ادرار است. بهتر است دراین مواقع همکاری کاملی را با پزشک داشته باشیم. درکثر موارد کودک مبتلا به تشنج ناشی از تب احتیاج به بستری ندارند وای گاهی اوقات مثلاً درمواردیکه تشنج ناشی از تب طولانی باشد یا علت آن مشخص نشده بستری کردن کودک لازم است.

استاد بیماریهای مقزو اعصاب
کودکان، دانشگاه علوم پزشکی تهران

تلفن: ۶۶۴۶۱۸۹۱

تلفن: ۶۶۴۹۱۸۸۳

mahmoh365@yahoo.com

چگونه از عود تشنج ناشی از تب پیشگیری کنیم؟

با اینکه درمان با داروهای ضد تب از میزان بروز تشنج جلوگیری نمی‌کند (در اکثر مطالعات به آن اشاره شده) ولی دادن داروهای پایین آورنده تب بفاطم آرام کردن کودک و همچنین کاهش اضطراب در والدین توصیه می‌شود.

امروزه استفاده مداوم از داروهای ضد تشنجی مانند سریم والپروات و فنوباریتال در پیشگیری از عود تشنج ناشی از تب پیشنهاد نمی‌شود و علت اصلی این مساله هم این است که عوارض جانبی این داروها به مراتب از عود تشنج بیشتر است. در ضمن با مصرف این داروها نمی‌توان جلوی بروز سریع احتمالی بعدی را گرفت.

در کودکانیکه احتمال عود تشنج ناشی از تب در آنها بالاست شاید بهترین راهبرد درمانی آموزش والدین برای انجام اقدامات حمایتی و همچنین آموزش طریقه مصرف دیازپام از طریق مقعد باشد. برقی از پزشکان نیز طرفدار مصرف دیازپام یا داروهای مشابه در طول تب برای مدت محدود هستند ولی باید توجه داشت که مصرف این داروها حتی برای کوتاه مدت با دوزهای بالای لازم گاهی اوقات ایثار عوارضی مانند کبکی، خواب آلودگی، عدم تعادل و بیش‌فعالی می‌کند و همچنین با توجه به اینکه در ۲۰٪ موارد تشنج قبل از بروز تب یا در خواب اتفاق می‌افتد مصرف دیازپام متناوب را غیرمفید می‌سازد.

از کجا می‌توانیم اطلاعات بیشتری راجع به تشنج ناشی از تب را بدست آوریم؟

برای کسانیکه به اینترنت دسترسی داشته و به زبان انگلیسی آشنا هستند منابع زیر توصیه می‌شود:

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmedhealth/PMH0001975/>

استاد بیماریهای مقزو اعصاب
کودکان، دانشگاه علوم پزشکی تهران

تلفن: ۶۶۴۶۱۸۹۱

تلفن: ۶۶۴۹۱۸۸۳

mahmoh365@yahoo.com

http://www.ninds.nih.gov/disorders/febrile_seizures/detail_febrile_seizures.htm

<http://www.mayoclinic.com/health/febrile-seizure/DS00346>

<http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/ency/article/000980.htm>

http://en.wikipedia.org/wiki/Febrile_seizure

و برای کسانی که دنبال منابع فارسی زبان هستند سایتهای ذیل پیشنهاد می‌گردد:

http://www.tebyan.net/Nutrition_Health/diseases/children/2008/4/8/64604.html

<http://www.irteb.com/bimariha/conditions-step.asp-t=103.htm>

<http://www.pghrc.ir/old/pages/bimariha/kodak/tashanoj.htm>

<http://www.ksna.ir/articles/medical-science/medical/2932-1389-10-02-20-51-48.html>

استاد بیماریهای مقز و اعصاب
کودکان، دانشگاه علوم پزشکی تهران

تلفن: ۶۶۴۶۱۸۹۱

تلفن: ۶۶۴۹۱۸۸۳

mahmoh365@yahoo.com